Metternich, Klemens Wenzel Lothar, Fürst von Metternich-Winneburg-Beilstein (1773–1859)

Osztrák diplomata és államférfi. Kancellársága idején a Habsburg Birodalom gyakorlati irányítója, egyben a monarchia rendjének talán legelszántabb és egyben leghatékonyabb védelmezője. A XIX. század egyik legbefolyásosabb diplomatája.

Koblenzben született 1773. május 15-én. Apja, Franz George Karl von Metternich-Winneburg gróf diplomata volt, aki a trieri érsekség szolgálatából állt át a bécsi udvarhoz; anyja Maria Beatrice Aloisia von Kagenegg grófnő volt. Metternich születésekor apja a három rajnai választófejedelemnél volt követ, a fiatal Metternichre nagy hatással volt a kis német királyi udvarok szellemi élete, amely a forradalom előtti Franciaország hatása alatt állt. 1788-ban a Strasbourgi Egyetemre ment, majd a Mainzi Egyetemen tanult, de két év után abbahagyta tanulmányait, a francia forradalom kitörésének hírére. 1792-ben lépett osztrák szolgálatba. Majd hosszabb angliai tartózkodás után Bécsbe ment, ahol feleségül vette Eleonore von Kaunitz grófnőt (1795), a Wenzel Anton Kaunitz gróf, osztrák kancellár unokáját. Ezzel bekerült a bécsi arisztokrácia legmagasabb köreibe. A vesztfáliai grófok követeként részt vett a rastatti kongresszuson (1797–1799). Majd Ausztria követe Drezdában a szász választófejedelemnél (1801–1803), majd a porosz királynál Berlinben (1803–1805), ezt követően Párizsban (1805–1809). 1809-ben, amikor újra kitört a háború Franciaország és Ausztria között. Metternichet letartóztatták megtorlásként, amiért Ausztria foglyul ejtette a francia nagykövetség két alkalmazottját Magyarországon. Júniusban Napóleon elfoglalta Bécset, Metternichet onnantól Bécsben tartották fogságban, mígnem júliusban a francia diplomatákért cserébe szabadon engedték.

1809. július 8-án Metternichet a I. Ferenc császár kinevezte államminiszternek, október 8-án pedig külügyminiszternek is. Nehéz helyzetben vette át Ausztria ügyeinek intézését, a birodalom ugyanis a háború elvesztése és a schönbrunni szerződés aláírása (1809. október 14.) nyomán másodrendű nagyhatalommá süllyedt. Metternich mindenekelőtt időt akart nyerni, és eltávolítani egymástól Napóleon császárt és I. Sándor orosz cárt. Megnövekedett a mozgástere azzal, hogy Napóleon megkérte Ferenc császár legidősebb leányát. Az esküvőre (1810) Metternich is elkísérte Mária Lujzát.

A francia–orosz háború (1812) kitörésével Metternich ügyesen lavírozott a szembenálló felek között, majd Napóleon veresége után közvetítő szerepbe került.

Metternich vezető szerepet játszott a Napóleont legyőző hatodik koalíció megszervezésében, maga is Párizsba utazott (1814. április 10.), miután a szövetségesek elfoglalták a várost, március 30-án aláírta a párizsi szerződést.

Elismertsége a bécsi kongresszuson (1814–1815) emelkedett a tetőpontjára. A kongresszusról a napóleoni háborúkban egyáltalán nem jeleskedő Ausztria igazi nagyhata-

lomként jött ki, és ebben Metternich diplomáciájának kétségtelenül nagy szerepe volt. A legitim uralkodó családok trónjaikra való visszaültetése, a forradalom előtti, a régi rend helyreállítása, az európai hatalmi egyensúly kialakítása voltak a vezéreszméi. A Lombard-Velencei Királyság létrehozásával biztosította Ausztria itáliai, a Német Szövetség megteremtésével pedig németországi vezető szerepét. Tervei alapján alakították ki Franciaország körül az ún. ütköző államok sorát. I. Sándor mellett Metternich volt a Szent Szövetség létrehozásának a legfőbb szorgalmazója.

1821-től államkancellárként és külügyminiszterként I. Ferenc majd V. Ferdinánd uralkodása alatt Ausztria kül- és belpolitikájának irányítója volt. Élete hátralévő éveit nagyrészt azzal töltötte, hogy igyekezett állandósítani a közreműködésével európai rendet. Sikerült érvényesítenie nézeteit a bécsi kongresszust követő aacheni (1818), troppaui (1820), laibachi (1821) és veronai (1822) kongresszusokon. A bécsi kongresszust követő évtizedekben Metternich neve a liberális és nemzeti mozgalmakban szemében a reakció szinonimájává változott.

Az 1848-as forradalmak kirobbanása Metternich karrierjének a végét jelentették. A császár 1848. március 18-án fogadta el a lemondását, a herceg ezek után családjával titokban elmenekült Bécsből, Angliába. A forradalmak leveréséig visszavonultan élt Brightonban és Londonban. 1849 októberében Brüsszelbe ment, 1851 májusában johannisbergi birtokára, szeptemberben pedig visszatért Bécsbe, ahol 1859. június 11-én elhunyt. Megírta az emlékiratait. A csalódással fogadott terjedelmes mèmoire (nyolc kötet) előbb franciául jelent meg (1880–1884), majd németül.

(Horváth Jenő)

Források

- Andics Erzsébet: *Metternich és Magyarország.* Budapest, 1975. Akadémiai Kiadó.
- Diószegi István: *A hatalmi politika másfél évszázada 1789–1939.* Budapest, 1994. História – MTA Történettudományi Intézete.
- Kissinger, Henry: *Diplomácia.* Budapest, 1996. Panem Kiadó.
- Niederhauser Emil: *Talleyrand – Metternich.* Budapest, 2004. Pannonica Kiadó.